

คู่มือฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด
ประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม
อนุสาขาศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง
ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปีการศึกษา 2560

“อาชีพแพทย์นั้นมีเกียรติ แพทย์ที่ดีจะไม่รวย แต่ไม่อดตาย ถ้าใครอยากร่ำรวย ก็
ควรประกอบอาชีพอื่น”

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

คำนำ

ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดทำ “คู่มือแพทย์เพื่อการฝึก
อบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด ประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ
เวชกรรม อนุสาขาศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง” ปีการศึกษา 2560 เพื่อเป็นแนวทางในการ
ฝึกอบรม สำหรับแพทย์ประจำบ้านต่อยอด ปีการศึกษา 2560

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์วินัย ชัยตระกูลณ)

หัวหน้าภาควิชาจักษุวิทยา

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1 กรกฎาคม 2560

คณะกรรมการดูแลการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด อนุสาขาศัลยกรรมจักษุตกแต่งและเสริมสร้าง

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ดำรงค์ วิวัฒน์วงศ์วนา	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ศักรินทร์ อัสัญคุณ	กรรมการ

หลักสูตรการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้าน
ต่อยอด
เพื่อประกาศนียบัตรแสดงความรู้ความ
ชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม

ชื่อหลักสูตร

(ภาษาไทย)

หลักสูตรการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด เพื่อประกาศนียบัตร
แสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม อนุสาขา
จักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง

(ภาษาอังกฤษ)

Fellowship Training Program in Orbital and Ophthalmic Plastic and
Reconstructive Surgery

ชื่อประกาศนียบัตร

ชื่อเต็ม

(ภาษาไทย)

ประกาศนียบัตรเพื่อแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ
เวชกรรมอนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริม
สร้าง

(ภาษาอังกฤษ)

Certificate of Fellowship in Orbital and Ophthalmic Plastic and
Reconstructive Surgery

ชื่อย่อ

(ภาษาไทย)

ป.สาขาจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้างทางตา

(ภาษาอังกฤษ)

Cert. of Fellowship in Orbital and Ophthalmic Plastic and
Reconstructive Surgery

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คุณสมบัติผู้เข้ารับการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านต่อยอด อนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและ
ศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องได้รับหนังสืออนุมัติ หรือวุฒิบัตรแสดงความรู้ความชำนาญในการ
ประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขาจักษุวิทยา จากแพทยสภา หรือ จากต่างประเทศที่มีมาตรฐานเทียบเท่า
หรือมีหนังสือรับรองว่าได้สอบผ่านเพื่อหนังสืออนุมัติหรือวุฒิบัตรสาขาจักษุวิทยาเรียบร้อยแล้ว

จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม

จำนวนไม่เกิน 1 คนต่อปี

จำนวนปีการฝึกอบรม

หลักสูตรการฝึกอบรมมีระยะเวลา 1 ปี

**รายชื่ออาจารย์ในอนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่ง
เสริมสร้าง ปีการศึกษา 2559**

1. ผศ.นพ.ดำรงค์ วิวัฒน์วงศ์วนา ประธานหลักสูตร (หัวหน้าอนุสาขา)
 - พ.บ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541
 - ป.วพ. (จักษุวิทยา) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544
 - วว. (จักษุวิทยา) แพทยสภา, 2547
 - Certificate in Oculoplastic and Orbit, University of British Columbia, Canada 2008
 - Certificate in Glaucoma, University of British Columbia, Canada, 2009
2. ผศ.นพ.ศักรินทร์ อภัยคุณ
 - พ.บ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546
 - วว. (จักษุวิทยา) แพทยสภา, 2551
 - Certificate in Orbit and Oculoplastic surgery, Academic Medical Center, Netherlands 2010

รายชื่อแพทย์ประจำบ้านต่อยอด อนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและ
ศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง ปีการศึกษา 2560

1. แพทย์หญิงพีรภัทร ภัคดี

วัตถุประสงค์การฝึกอบรม

เพื่อให้แพทย์ผู้ผ่านการฝึกอบรมแล้ว มีความรู้ความชำนาญในอนุสาขากัญชุกัญชาโรค เบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง โดยต้องมีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- ความสามารถในการตรวจและวินิจฉัยโรคของเบ้าตา หนังตา และระบบท่อน้ำตา รวมถึงผู้ที่มีความผิดปกติแต่กำเนิด โรคเนื้องอกภายในเบ้าตา อุบัติเหตุที่มี ภัยอันตรายต่อเบ้าตา เป็นต้น
- ให้การรักษาและดูแลต่อเนื่องในระยะยาวแก่ผู้ป่วยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
- ให้คำแนะนำและคำปรึกษา (Counseling) แก่ผู้ป่วยในการผ่าตัดแก้ไขตกแต่งภาวะ ผิดปกติ รวมถึงกรณีที่ต้องสูญเสียดวงตา
- ให้คำแนะนำหรือสอนแพทย์ประจำบ้าน นักศึกษาแพทย์ และบุคลากรทางการ แพทย์ได้ตามสมควร
- ศึกษาและวิจัยรวมทั้งเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเอง
- เป็นแพทย์ที่มีจริยธรรม

วิธีการเรียนรู้

ภาควิชาจักษุวิทยา ได้จัดให้มีการอบรมเพื่อให้แพทย์ประจำบ้านต่อยอด สาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและศัลยกรรมตบแต่งเสริมสร้าง เกิดการเรียนรู้ผสมผสานครบถ้วนทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ (Knowledge, Cognitive Domain)
 - 1.1. การบรรยายทางจักษุวิทยา
 - 1.2. การบรรยายพิเศษต่างๆ
 - 1.3. กิจกรรมทางวิชาการ
 - Posterior photographic review
 - Journal club
 - Interesting case
 - Topic discussion
 - Morbidity/Mortality conference
 - Quality round
 - Guest speaker
 - Interdepartment conference
 - 1.4. กิจกรรมทางวิชาการภายนอกสถาบัน
 - การประชุมวิชาการระดับคณะ
 - การประชุมวิชาการระหว่างสถาบัน
 - การประชุมวิชาการของราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทย
 - การลง elective ต่างสถาบัน (ระยะเวลา 1 เดือนในปีที่ 2 ของการฝึกอบรม)
 - 1.5. การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อการศึกษาต่างๆ
2. ด้านทักษะ (Skills, Psychomotor Domain)
 - 2.1. การปฏิบัติงานในแผนกผู้ป่วยนอก
 - 2.2. การปฏิบัติงานในแผนกผู้ป่วยใน
 - 2.3. การปฏิบัติงานในห้องผ่าตัด ได้แก่ การเข้าช่วยผ่าตัด การฝึกผ่าตัดด้วยตนเองภายใต้การควบคุมของอาจารย์ การแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดภาวะแทรกซ้อน
 - 2.4. การรับปรึกษาผู้ป่วยจากแพทย์ประจำบ้านและแพทย์ใช้ทุน
 - 2.5. การอยู่เวรฉุกเฉิน
 - 2.6. การลง elective ต่างสถาบัน (ระยะเวลา 1 เดือนในปีที่ 2 ของการฝึกอบรม)
 - 2.7. การบันทึกเวชระเบียนและข้อมูลทางการแพทย์ การเขียนรายงาน และเอกสารต่างๆ
 - 2.8. การถ่ายทอดความรู้ การสอนหัตถการแก่ นักศึกษาแพทย์ แพทย์ประจำบ้าน/แพทย์ใช้ทุน และบุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ
 - 2.9. การจัดเตรียมการประชุม ดำเนินการประชุม การนำเสนอผลงานทางวิชาการในที่ประชุม
3. ด้านเจตคติ (Attitudes, Affective Domain)
 - 3.1. แพทย์ประจำบ้านต่อยอด สาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและศัลยกรรมตบแต่งเสริมสร้าง เรียนรู้จากการประพฤติตนตามตัวอย่างที่ดีของอาจารย์ผู้ให้การฝึกอบรม

- 3.2. การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในระหว่างการปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วย เช่น การสอนที่แผนกผู้ป่วยนอก การสอนในห้องผ่าตัด เป็นต้น
- 3.3. การเน้นให้แพทย์ประจำบ้านต่อยอดอนุสาขาศัลยกรรมโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง ตระหนักถึงความสำคัญของการมีเจตคติที่ดี และทำการประเมินทางด้านเจตคติควบคู่กับการประเมินด้านความรู้และทักษะ

การทำวิจัย

แพทย์ประจำบ้านต่อยอด อนุสาขาศัลยกรรมโรคกระจกตา และการผ่าตัดแก้ไขความผิดปกติของสายตา

1. ช่วยงานวิจัยของอาจารย์หรือทำงานวิจัยของตนเองอย่างน้อย 1 เรื่อง
2. นำเสนอผลงานวิจัยของตนเองในการประชุมวิชาการทางจักษุวิทยา อย่างน้อย 1 เรื่อง
3. ได้รับการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารทางจักษุวิทยาชั้นนำบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยคือ ให้คำปรึกษา ควบคุมการทำวิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นงานวิจัย และเผยแพร่ผลงานวิจัย

เนื้อหาสังเขปของการฝึกอบรม

เนื้อหาของหลักสูตร ครอบคลุมหัวข้อต่อไปนี้

1. ความรู้พื้นฐาน
 1. กายวิภาคศาสตร์ของเบ้าตา หนึ่งตา ระบบท่อน้ำตา และเนื้อเยื่อบริเวณใกล้เคียง
 2. สรีรวิทยาของเนื้อเยื่อของเบ้าตา หนึ่งตา ระบบท่อน้ำตา
 3. การตรวจวินิจฉัย ความผิดปกติของบริเวณเบ้าตา หนึ่งตา และระบบท่อน้ำตา
2. ความรู้ในสาขาวิชาจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้างทางตา
 1. การตรวจวินิจฉัยโรคของเบ้าตา หนึ่งตา และระบบท่อน้ำตา
 2. การวินิจฉัยแยกโรคของเบ้าตา หนึ่งตา และระบบท่อน้ำตา
 3. โรคที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อ การอักเสบ และระบบภูมิคุ้มกันรวมทั้งโรคทางระบบโลหิตวิทยา
 4. โรคของต่อมไร้ท่อ เช่น โรคของต่อมไทรอยด์ที่มีผลต่อตา (Graves' Orbitopathy)

5. โรคเนื้องอก เช่น neurogenic tumors, mesenchymal tumors, tumors of the lacrimal gland, metastatic and secondary tumors, vascular tumors
 6. โรคที่เกี่ยวข้องกับความผิดปกติของหลอดเลือด
 7. การผ่าตัดโรคของเบ้าตา หนึ่งตา และระบบท่อน้ำตา รวมทั้งศัลยกรรมตกแต่ง เสริมสร้างทางตา
 8. การรักษาผู้ป่วยอุบัติเหตุที่ทำให้เกิดความผิดปกติของเบ้าตา หนึ่งตา และระบบท่อน้ำตา
 9. ให้คำแนะนำและคำปรึกษา (Counseling) แก่ผู้ป่วยในการผ่าตัดแก้ไขตกแต่ง ภาวะผิดปกติ รวมถึงกรณีที่ต้องสูญเสียดวงตา
3. สามารถให้การวินิจฉัยโรคที่กล่าวมาข้างต้น
 4. หลักการของการปฏิบัติต่างๆ ได้แก่
 1. การรักษาด้วยยา
 2. การรักษาด้วยการผ่าตัด
 3. ภาวะแทรกซ้อน
 4. การป้องกัน
5. ทักษะ
 1. การตรวจ
 - 1.1. Hertel exophthalmometer
 - 1.2. การแปลผลการตรวจพิเศษ หรือการแปลผลการสืบค้นด้วยการตรวจพิเศษ
 - 1.3. Computerized Tomography (CT scan)
 - 1.4. Magnetic Resonance Imaging (MRI)
 2. การผ่าตัด
 - 2.1. Eyelid surgery
 - 2.2. Forniceal reconstruction
 - 2.3. Tumor removal
 - 2.4. Eye removal
 6. งานวิจัย
 1. มีความรู้พื้นฐานเรื่องระเบียบวิธีวิจัยและสถิติ
 2. สามารถวิเคราะห์และนำเสนองานวิจัยได้
 3. มีผลงานวิจัยหรือบทความวิชาการ ๑ เรื่อง
 4. (เป็นงานวิจัยด้านคลินิก หรืองานวิจัยพื้นฐานที่อนุสาขาศัลยกรรมจักขุตกแต่ง และเสริมสร้าง และภาควิชาฯ รับรอง โดยผ่าน ethic committee ของคณะ)

วิธีการฝึกอบรม

1. ปฏิบัติงาน ตรวจ ดูแลรักษา ผ่าตัด และติดตามผู้ป่วยโรคของเบ้าตา กระจกตา และระบบท่อน้ำตา ทั้งผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอก รวมทั้งคลินิกพิเศษ อนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้างทางตา เน้นในเรื่องดังต่อไปนี้

- เรียนรู้เรื่องความผิดปกติของกระจกตา เช่น entropion, ectropion, epiblepharon, lid retraction
- รักษากระจกตก (Ptosis) ทั้ง congenital และ acquired
- รักษาเนื้องอกของกระจกตา
- Enucleation, Evisceration, Exenteration
- รักษาและบูรณะสภาพ เบ้าตา (Anophthalmic socket)
- รักษาโรคของเบ้าตา (Orbital diseases)
- ตาโปนจากโรคไทรอยด์ (Thyroid orbitopathy)
- น้ำตาไหลในเด็ก
- น้ำตาไหลในผู้ใหญ่
- รักษากระจกตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตาที่เสียหายจากอุบัติเหตุ

2. มีระยะเวลาการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า ๕๐ สัปดาห์

3. เข้าร่วมกิจกรรมของภาควิชา ราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาคมจักษุแพทย์แห่งประเทศไทย

- Update in Ophthalmology (Journal club, Topic conference) ทุกวันพฤหัสบดี
- เตรียม Topic conference ๑ ครั้ง/ปี
- Photographic conference ๒ ครั้ง/เดือน
- Interesting case ๑ ครั้ง/เดือน
- Special lecture ปีละ ๒ ครั้ง
- Ophthalmology-Pathology/Radiology conference ทุก ๓ เดือน
- Morbidity-mortality conference, Quality round ๒ ครั้ง/ปี
- การประชุมวิชาการประจำปีของราชวิทยาลัยฯ และของคณะฯ

4. มีงานวิจัยอย่างน้อย ๑ เรื่อง ซึ่งได้ตีพิมพ์หรือนำเสนอในที่ประชุมวิชาการประจำปีของราชวิทยาลัยจักษุแพทย์แห่งประเทศไทย หรือของคณะหรือระดับนานาชาติ
5. ช่วยสอนนักศึกษาแพทย์ แพทย์ประจำบ้าน/แพทย์ใช้ทุน โดยความเห็นชอบของอาจารย์ผู้ควบคุมหลักสูตร
6. การดูแลผู้ป่วย
 - 6.1. ปฏิบัติงานตรวจรักษาผู้ป่วยในคลินิกหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตาสัปดาห์ละ ๒ ครั้ง
 - 6.2. ช่วยผ่าตัดและผ่าตัดผู้ป่วยโรคหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตาสัปดาห์ละ ๒ วัน
 - 6.3. อยู่เวรผ่าตัดโรคหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตานอกเวลาราชการร่วมกับอาจารย์
 - 6.4. เป็นที่ปรึกษาของแพทย์ประจำบ้าน/แพทย์ใช้ทุน ในการตรวจวินิจฉัย และรักษาโรคหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตา
 - 6.5. รับผิดชอบและดูแลรักษาผู้ป่วยที่ได้รับการส่งปรึกษาจากนอกหน่วย ทั้งผู้ป่วยฉุกเฉินและไม่ฉุกเฉิน
 - 6.6. ดูแลผู้ป่วยโรคหนังตา เบ้าตา และระบบท่อน้ำตาในหอผู้ป่วยในทุกวัน

**ตารางปฏิบัติงานของแพทย์ประจำบ้านต่อยอด
สาขาจักษุวิทยาโรคเบ้าตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้าง 2560**

เดือน	สาย
กรกฎาคม 2560	A/C
สิงหาคม 2560	C/A
กันยายน 2560	C/A
ตุลาคม 2560	C/A
พฤศจิกายน 2560	C/A
ธันวาคม 2560	C/A
มกราคม 2561	C/A
กุมภาพันธ์ 2561	A/C
มีนาคม 2561	A/C/Elective
เมษายน 2561	A/C
พฤษภาคม 2561	A/C
มิถุนายน 2561	A/C

การประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. ประเมินจากการปฏิบัติงานทางคลินิก โดยอาจารย์อนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้างทางตา อาจารย์พิเศษ และอาจารย์สมทบของภาควิชาฯ โดยประเมินทั้งความรู้ ทักษะ และประสิทธิภาพการผ่าตัด ซึ่งต้องได้ปฏิบัติไม่น้อยกว่า ๘๐% ของที่ได้กำหนด
2. ประเมินจากผลการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ โดยอาจารย์อนุสาขาจักษุวิทยาโรคเบาตาและศัลยกรรมตกแต่งเสริมสร้างทางตา ซึ่งผลการสอบต้องไม่น้อยกว่า ๘๐%
3. ประเมินจากงานวิจัย

หมายเหตุ: - สัดส่วนการประเมิน knowledge 50%, clinical skill 30%, attitude 20%